

OCENA

Całości dorobku naukowego i rozprawy habilitacyjnej dr. Łukasza SZKOPIŃSKIEGO do wniosku o nadanie stopnia doktora habilitowanego w zakresie literaturoznawstwa

Dr Łukasz Szkopiński od początku swej kariery naukowej związany jest z Instytutem Romanistyki Uniwersytetu Łódzkiego. Studia romanistyczne odbył w tym uniwersytecie, kończąc je uzyskaniem stopnia magistra w 2009 roku na podstawie pracy pt. *Correspondance de Marie-Antoinette: étude historique et littéraire* napisanej pod kierunkiem dr. hab. prof. UŁ Witolda Konstantego Pietrzaka. Rozprawę doktorską pt. *L'œuvre romanesque de François Guillaume Ducray-Duminil*, przygotowaną pod kierunkiem prof. Michela Delona i dr. hab. prof. UŁ Tomasza Kaczmarka obronił w 2013 r. w systemie *co-tutelle* na Sorbonie i na Uniwersytecie Łódzkim. Od 2016 roku do dzisiaj dr Łukasz Szkopiński pracuje na stanowisku adiunkta w Instytucie Romanistyki Uniwersytetu Łódzkiego.

Na całość dorobku naukowego dr. Łukasza Szkopińskiego, oprócz rozprawy przedstawionej do recenzji, składają się następujące pozycje: 2 autorskie monografie naukowe i jedna, której jest współautorem oraz 37 artykułów naukowych publikowanych w recenzowanych czasopismach naukowych i zbiorowych pracach (większość, bo 32 po uzyskaniu stopnia doktora), 3 recenzje w naukowych czasopismach oraz praca przy redakcji serii wydawniczej. Podkreślić należy, że większość artykułów Kandydata napisana została w języku francuskim, natomiast obie monografie zostały wydane w prestiżowym wydawnictwie francuskim Classiques Garnier. Jest to ważny aspekt kariery polskiego badacza, świadczy bowiem o tym, iż rezultaty jego badań są znane w publikacjach światowej romanistyki.

Dorobek dr. Łukasza Szkopińskiego jest zwarty i świadczy o sprecyzowanych zainteresowaniach koncentrujących się na francuskiej literaturze XVIII i XIX wieku, ściślej, na różnych aspektach literatury popularnej. Rozprawa habilitacyjna pt. *Le Romanesque ténébreux d'Étienne-Léon de Lamothe-Langon* (Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2023) mieści się w obszarze tych badań. Dr Szkopiński zajął się zapomnianym autorem powieści grozy tworzącym w pierwszej połowie XIX wieku. Było to prawdziwe wyzwanie, ponieważ

pisarz ten był nie tylko nieprawdopodobnie płodny literacko, ale popadł też w zupełne zapomnienie u potomnych. Lamothe-Langon był dotychczas wymieniany jedynie jako autor apokryficznych, anonimowo publikowanych pamiętników historycznych postaci. Dotychczas ukazała się tylko jedna publikacja na temat jego twórczości, w 1962 roku, dlatego też można mówić o pionierskim wkładzie badań dr. Łukasza Szkopińskiego do lepszego poznania sylwetki tego pisarza.

Habilitant pozostał wierny swym zainteresowaniom literaturą popularną, a zwłaszcza, powieścią gotycką. W swej monografii przedstawia i analizuje korpus 11 powieści Lamothe-Langona, nazwanymi tutaj „mrocznymi” (*ténébreux*) po to, by móc objąć różne podgatunki tej literatury (powieść gotycka i gotycyzująca, frenetyczna i in.). Na początku swej rozprawy Autor kreśli sylwetkę pisarza, co jest uzasadnione zważywszy na nieznaną jego biografii. Bardzo interesującym zabiegiem okazało się sięgnięcie do rękopisu „Dziennika” Lamothe-Langona z czasów młodości, nigdy niewydanego (1809), do którego Szkopiński dotarł w jednej z bibliotek w USA. Pozwoliło to Autorowi bliżej scharakteryzować i zrozumieć późniejsze wybory i postawy pisarza. W dalszej części rozdziału Łukasz Szkopiński przedstawia recepcję utworów badanego autora, która wykazuje los typowy dla literatury popularnej, wiodący od sukcesu do nieuchronnego zapomnienia. Wielką zasługą dr. Szkopińskiego jest nakreślenie rozwoju francuskiej powieści gotyckiej (*roman noir*) od 1816 do 1840 roku, co umożliwiło mu uchwycić tendencje, mody i zmieniające się gusta czytelników, prowadzące w stronę powieści fantastyczno-frenetycznej. Zainteresowanie literaturą popularną, niepretendującą do ambitnej twórczości, okazuje się tutaj cennym sposobem tworzenia bardziej złożonego obrazu rozwoju powieści, w którym migracja schematów, wyobrażeń i tonacji stylistycznych odbywa się nierzadko dwukierunkowo.

W kolejnych rozdziałach swej książki dr Łukasz Szkopiński przeprowadził uważną interpretację wybranych przez siebie powieści Lamothe-Langona. Zaczyna od elementów paratekstu, które mogą być cenne dla poznania edytorskich strategii tamtego okresu – w przypadku powieści popularnej ważne było zwłaszcza przyciągnięcie uwagi czytelnika od pierwszego kontaktu z książką. W rozdziale trzecim Autor podjął się analizy świata przedstawionego tych utworów. Najwięcej uwagi poświęcono w nim postaciom. Szkopiński stara się dostrzec to, co odstaje od schematów gatunku – zamiłowanie pisarza do historii i szczegółowych opisów postaci, uwydatnienie roli funkcji „pomocnika” (*protecteur*); ponadto przygląda się uważnie postaciom nietypowym, o bardziej złożonej psychice, a są to najczęściej figury mroczne, występne i zbrodnicze. Ciekawa jest obecność postaci historycznych, ale tutaj

pisarz, choć rozmiłowany w historii, poczyna sobie dość swobodnie z faktami. Osobną kategorią, niemniej ważną w tym uniwersum są postaci nadprzyrodzone, zwłaszcza diabeł i wampiry. Autor twierdzi, że to Lamothe-Langon stworzył figurę pierwszej „wampirzycy”, w postaci niejkiej Alinski. Kolejnymi elementami świata przedstawionego badanych powieści są przestrzeń i czas. Wpływy powieści gotyckiej są tu aż nadto widoczne (zaimki w ruinie, podziemia, sekretne przejścia itp.), natomiast dość typowe dla tego pisarza jest umieszczanie akcji w różnych epokach historii Francji.

Rozdział czwarty jest poświęcony różnorodności gatunkowej analizowanych powieści. Autor wykazał, że utwory Lamothe-Langona mają charakter hybrydyczny, co jest cechą typową dla powieści przełomu XVIII i XIX wieku: przemieszanie gatunków, form, tonacji w obrębie jednego utworu było w tamtych czasach bardzo częste. Jeśli chodzi o „gotyckość” badanych powieści Autor podkreśla zauważalną tendencję u Lamothe-Langona do racjonalnego wyjaśniania spraw nadprzyrodzonych, co powoduje, że coraz bliżej pisarzowi do specyfiki fantastyki.

W Konkluzji dr Łukasz Szkopiński podkreślił, że Lamothe-Langon był pionierem w każdym realizowanym przezeń gatunku, a w rozwoju francuskiej powieści gotyckiej zajmuje miejsce szczególne. I choć forma i styl jego utworów są często niedbałe, autor rozprawy widzi w nich próby wyjścia poza utarte schematy. Należy tu podkreślić wartość rozprawy dr. Łukasza Szkopińskiego, który udowodnił swą świetną znajomość twórczości pisarza, ponadto unaoczniał na jej przykładzie, jak cenne mogą stać się badania literatury popularnej dla zrozumienia całości życia kulturalnego danej epoki.

Chcę podkreślić, że dr Łukasz Szkopiński wykazał się w tej monografii dojrzałym warsztatem interpretacyjnym, świetną orientacją w rozwoju badanego gatunku powieściowego oraz sumiennym przygotowaniem materiału biograficznego dotyczącego Lamothe-Langona. W interpretacji takich twórców literatury popularnej ważne jest zachowanie rozsądku w wydawaniu ocen na temat literackich wartości badanych utworów: dr Szkopiński zachowuje w nich zawsze umiar. Należy zauważyć, że cechy charakterystyczne warsztatu tego młodego badacza ujawniły się już wcześniej, w jego monografiach i artykułach, o których będzie dalej mowa.

W dorobku dr. Łukasza Szkopińskiego istotne miejsce zajmują jego dwie autorskie monografie poświęcone twórczości Ducray-Duminila, opublikowane we Francji w prestiżowym wydawnictwie Classiques Garnier (*L'Oeuvre romanesque de François Guillaume*

Ducray-Duminil, 2015 i wydanie krytyczne powieści tego pisarza *Victor ou l'enfant de la forêt*, 2019). Jest to dokonanie Habilitanta warte szczególnego podkreślenia. Pisarz ten cieszył się ogromną popularnością wśród swych współczesnych, inspirował również niektórych twórców literatury romantycznej, po czym popadł w zapomnienie w drugiej połowie XIX w. Monografia Łukasza Szkopińskiego jest pierwszą, pionierską publikacją ujmującą całość twórczości epickiej Ducray-Duminila. Autor rozprawił się w niej z lekceważącymi opiniami o tym pisarzu, przywracając należne mu miejsce w historii rozwoju francuskiej powieści. Dobrze się stało, że po kilku latach dr Łukasz Szkopiński przygotował krytyczne wydanie najciekawszego utworu Ducray-Duminila, *Victor ou l'enfant de la forêt*. W swym obszernym, rzeczowym wprowadzeniu Szkopiński z jednej strony przedstawił to, co w tym utworze jest typowe dla powieści gotyckiej (*roman noir*), z drugiej strony podkreślił oryginalne cechy narracji u Ducray-Duminila oraz ideologiczną wymowę wątku ojca bohatera, który to wątek jest wymowny dla postawy pisarza wobec zdarzeń rewolucji francuskiej.

W artykułach opublikowanych przez Habilitanta po doktoracie dominuje wprawdzie tematyka francuskiej literatury popularnej przełomu XVIII i XIX wieku, ale zostają w nich poruszone te aspekty twórczości badanych autorów, które nie zmieściły się w publikacjach książkowych (na przykład adaptacje teatralne powieści, motyw wampira w literaturze pierwszej połowy XIX wieku). Autor bada również utwory innych pisarzy tego nurtu „grozy”, takich jak pani MÉRARD de Saint-Just, J.P. R. Cuisin, BÉRARD, Polidori. Nie zapomina też o korespondencji Marii Antoniny, do której wraca w kilku artykułach.

Dr Łukasz Szkopiński nie ogranicza się w swych badaniach do jednej tematyki. W przedstawionej bibliografii jego wystąpień i artykułów znaleźć można tytuły świadczące o zainteresowaniach językoznawczych Habilitanta; zajmują go zwłaszcza kwestie gwary w literaturze, które analizuje w tekstach pisarzy francuskich i hiszpańskich XX wieku.

W sumie przedstawiona bibliografia publikacji naukowych dr. Łukasza Szkopińskiego jest bardzo bogata: oprócz omówionych wyżej monografii książkowych jest 21 rozdziałów w monografiach i 11 artykułów w czasopiśmie naukowych, co potwierdza, że od czasu uzyskania stopnia doktora Łukasz Szkopiński wyraźnie rozwinął swoją działalność badawczą i wydawniczą. Należy podkreślić również wyjątkową aktywność Habilitanta w konferencjach naukowych w kraju i za granicą – po doktoracie jest to 28 wystąpień zwieńczonych publikacją. Wygłoszone przez dr. Szkopińskiego referaty były zawsze bardzo rzetelnie przygotowane i ciekawie przedstawione, o czym mogłam się przekonać w wielu konferencjach, w których

przygotowane i ciekawie przedstawione, o czym mogłam się przekonać w wielu konferencjach, w których uczestniczyłam. Należy dodać inne znaczące dokonanie naukowe Habilitanta: kierowanie w latach 2018-2019 projektem grantowym Miniatura.

Na dorobek naukowy dr. Łukasza Szkopińskiego składają się także osiągnięcia na polu redakcyjnym (jako współzałożyciel i redaktor naczelny czasopisma naukowego „Scripta Romanica”) oraz aktywność w życiu naukowym swego środowiska: jako sekretarz lub członek Komitetu organizacyjnego w 5 międzynarodowych konferencjach i jako członek 4 Towarzystw Naukowych.

Bardzo ważną rolę w pracach badawczych dr. Łukasza Szkopińskiego odegrała współpraca z zagranicznymi ośrodkami akademickimi. Korzystał z kilkumiesięcznych stypendiów w Paryżu a w USA, jako stypendysta Fundacji Kościuszkowskiej (dwukrotnie) i Fulbright Senior Award, realizował pobyty badawcze na University of Notre-Dame, Yale University i University of Virginia. Jego aktywność naukową uhonorowana została trzyletnim stypendium przyznany przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego a w 2022 roku dr Łukasz Szkopiński zdobył Nagrodę Rektora dla Wybitnego Naukowca w konkursie „Inicjatywa Doskonałości –Uczelnia Badawcza”, kilkakrotnie został też nagrodzony przez Dziekana Wydziału Filologicznego za swą działalność dydaktyczną i organizacyjną.

Działalność dydaktyczna dr. Łukasza Szkopińskiego zasługuje również na uznanie, prowadzi bowiem w swej uczelni zajęcia nie tylko z historii literatury francuskiej i kultury Francji, ale także historii literatury hiszpańskiej i kultury współczesnej Hiszpanii. Ponadto Habilitant wygłaszał wykłady w trakcie wyjazdów zagranicznych i prowadził zajęcia w ramach programu Erasmus, czy też współpracy z Université Sorbonne Paris Nord, wreszcie – podczas swych pobytów stypendialnych w USA.

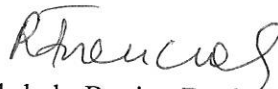
Biorąc pod uwagę najnowszą książkę dr. Łukasza Szkopińskiego *Le Romanesque ténébreux d'Étienne-Léon de Lamothe-Langon*, jego świetne monografie i artykuły naukowe, można bez wątplenia stwierdzić, że polska romanistyka zdobywa w Jego osobie świetnego znawcę francuskiej literatury przełomu XVIII i XIX wieku, stawiającego sobie ambitne cele badawcze, które realizuje inteligentnie, rzetelnie i wnikliwie.

Moja ogólna ocena dorobku naukowego dr. Łukasza Szkopińskiego jest jednoznacznie pozytywna. Decyduje o tym zarówno liczba publikacji, znacznie poszerzona od czasu uzyskania stopnia doktora i dobór problematyki badawczej, jak i wartość prac: ich równy,

zakresie literaturoznawstwa romańskiego, w szczególności literatury francuskiej XVIII i XIX wieku uważam za niepodważalne. Dorobek naukowy dr. Łukasza Szkopińskiego, mierzony również bardzo ożywionym uczestnictwem w konferencjach międzynarodowych w kraju i za granicą, inicjatywami w zakresie prac redakcyjnych, jawi się jako bogaty i różnorodny. Osiągnięcia Habilitanta na niwie dydaktycznej, popularyzatorskiej oraz organizacyjnej dopełniają Jego sylwetkę pracownika nauki. Dr Łukasz Szkopiński jest już ukształtowanym, pełnym zapału i inwencji badaczem literatury francuskiej i hiszpańskiej..

Biorąc pod uwagę pozytywną ocenę osiągnięć naukowych (autorskiej monografii) oraz pozostałego dorobku naukowego (walory merytoryczne i formalne), a także szerokie doświadczenie badawcze, dydaktyczne, organizacyjne stwierdzam, iż w mojej ocenie pan dr Łukasz Szkopiński spełnia ustawowe wymogi stawiane kandydatom do stopnia naukowego doktora habilitowanego (art. 219 ust. 1 pkt 2 z 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz 85. z późn. zm.).

Wniosuję o dopuszczenie dr. Łukasza Szkopińskiego do dalszych etapów zmierzających do nadania stopnia doktora habilitowanego.

Prof. dr hab. Regina Bochének-Franczak
Emerytowany profesor zwyczajny Instytutu Filologii Romańskiej UJ

Kraków, 6 lipca 2023 r.